

ประโยค ๑ - ๒

ปัญหาและเฉลย บาลีไวยากรณ์

สอบ วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๒๑

๑. พยัญชนะวรรคและอวรรค มีอย่างละเท่าไร อะไรบ้าง เหตุไรจึงเรียกว่าอวรรค ฯ

๑. พยัญชนะวรรคมี ๒๕ ตัว คือ

ก ข ค ฅ ง เรียกว่า ก วรรค

จ ฉ ช ฌ ญ เรียกว่า จ วรรค

ฎ ฐ ฑ ฒ เรียกว่า ฎ วรรค

ด ถ ท ฑ น เรียกว่า ด วรรค

ป ผ พ ภ ม เรียกว่า ป วรรค

ส่วนพยัญชนะอวรรคมี ๘ ตัว คือ ย ร ล ว ส ห พ ที่เรียก อวรรค

เพราะไม่เป็นหมวดเป็นหมู่กัน ตามฐานกรณ์ที่เกิด ฯ

๒. สนธิกริโยปกรณคืออะไร มีเท่าไร ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโยปกรณเท่าไร

อะไรบ้าง เฉพาะ สลฺโยโค มีวิธีการอย่างไร ฯ

๒. คือวิธีเป็นอุปการะแก่การทำสนธิ มี ๘ อย่าง ในพยัญชนะสนธิ ได้สนธิกริโย

ปกรณ ๕ คือ โลโป ๑ อาทโส ๑ อากโม ๑ ปกติ ๑ สลฺโยโค ๑

สลฺโยโค เป็น ๒ คือ ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันอย่าง ๑ ซ้อนพยัญชนะ

ที่มีรูปไม่เหมือนกันอย่าง ๑ ฯ

อุ. ที่ต้นดังนี้ อิธ-ปโมทติ เป็น อิธปโมทติ, จาคฺ-ทสิ เป็น จาคฺทสิ

อุ. ที่ ๒ นั้น เอาอักษรที่ ๑ ซ้อนหน้าอักษรที่ ๒ เอาอักษรที่ ๓ ซ้อนหน้า

อักษรที่ ๔ ดังนี้ จตุตฺตริ-ฐานานิ เป็น จตุตฺตริฐานานิ, เอโสว จ - ฌานผโล

เป็น เอโสวจฺฌานผโล ฯ

๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร อะไรบ้าง วจนะนั้น มีเครื่องหมายให้
 แลกกันที่ไหน จงแจก ปิตุ ศัพท์ ด้วยวิภัติ ทั้ง ๗ มาดู ๆ

๓. จัดเป็นวจนะไว้ ๒ คือ เอกวจน์ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว ๑

พหูวจน์ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว คือตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป ๑ ๆ

วจนะทั้ง ๒ นั้น มีเครื่องหมายให้แลกกันที่ท้ายศัพท์เหมือนคำว่า บุริโส

ชายคนเดียว เป็นเอกวจนะ, บุริสา ชายหลายคน เป็นพหูวจนะ ๆ

ปิตุ ศัพท์ แจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ ดังนี้

	เอก.	พหู.
ป.	ปิตา	ปิตโร
ท.	ปิตริ	ปิตโร
ค.	ปิตรา ปิตุณา	ปิตเรหิ ปิตเรหิ ปิตูหิ ปิตูภิ
จ.	ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตูนํ
ปญ.	ปิตรา	ปิตเรหิ ปิตเรหิ ปิตูหิ ปิตูภิ
ฉ.	ปิตุ ปิตุโน	ปิตรานํ ปิตูนํ
ส.	ปิตริ	ปิตเรสุ ปิตูสุ
อา.	ปิตา	ปิตโร

๔. วิภัติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง วิภัติไหนเมื่อลงแล้วต้องที่ชะ

อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา วิภัติไหนลบเสียบ้างก็ได้ และวิภัติไหนมีกรัสะเป็น

อ ในหมวดธาตุทั้งปวง ๆ จงเขียนวิภัติหมวดวัตตมานาเฉพาะอัตตโนบทมาดู ๆ

๕. วิภัติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ ๆ

มิ-ม วัตตมานาก็ดี หิ-มิ-ม ปัญจมีก็ดี อยู่ข้างหลังต้องที่ชะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น

อา ในหมวดธาตุทั้งปวง (อ. คจฺณาหิ คจฺณามิ คจฺณาม เป็นต้น) ๆ

ทิ ปญฺจมี ลบเสียบ้างก็ได้ (แต่เมื่อลบบออย่าที่ชะเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง) ๆ

อา หียตฺตนิ มํกรัสนะเป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง (อทุกทส) และ รัสสะ อา
กาลาติปคฺติ (สุสา) เป็น อ ในหมวดธาตุทั้งปวง (อุ. อภิวิสฺส)

วตุคฺตมานา - อดฺตโนปทํ

	เอก.	พหู.
ป.	เต	อนฺเต
ม.	เส	วฺเห
อุ.	เอ	มฺเห

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. จงเขียนคำแปลพร้อมทั้งบอกรูป สาธนะ และปัจจัยของรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้

(๑) ฌมฺมํ จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี

(๒) นิสุสาย นํ วสตีติ นิสุสโย

(๓) วหิตฺพุโฑติ วาโห

ข. กิริยาภิกถ์ต่อไปนี้เปลี่ยนแปลงอย่างไร สำเร็จรูปมาจากอะไร อจฺฉิซฺช, อภิชฺฉนิโต ฯ

๕. (๑) ฌมฺมํ จรติ สีเลนาติ ฌมฺมจารี^(๑) (ผู้ใด) ย่อมประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ

เหตุนั้น (ผู้นั้น) ชื่อว่า ผู้ประพฤติซึ่งธรรมโดยปกติ ฯ กัตตุรูป กัตตุสาธนะ
ลงในอรรถแห่ง ตัสสีสะ ณี ปัจจัย ฯ

(๒) นิสุสาย นํ วสตีติ นิสุสโย (ศิษย์) อาศัย ซึ่งอาจารย์นั้น อยู่ เหตุนั้น

(อาจารย์นั้น) ชื่อว่า เป็นที่อาศัยอยู่ของศิษย์ ฯ กัตตุรูป กัมมสาธนะ อ ปัจจัย ฯ

(๓) วหิตฺพุโฑติ วาโห (ภาระใด) อันเขาพึงนำไป เหตุนั้น (ภาระนั้น) ชื่อว่า

อันเขาพึงนำไป ฯ กัมมรูป กัมมสาธนะ ฌ ปัจจัย ฯ

ข. อจฺฉิซฺช ชิงเอาแล้ว อา + ฉิ + ตฺวา อุปสัคอยู่หน้าแปลง ตฺวา เป็น ย ธาตุ

มี ทุ เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น ชฺช ชื่อน จ สำเร็จรูป

เป็น อจฺฉิซฺช ฯ

อภิขุณฺโถ อันเขาเพ่งจำเพาะแล้ว อภิ + ฉา + ต ธาตุมี อา เป็นที่สุดกิติ

ต เป็น กัมมวาทกิติ ลง อิ ช้อน ชุ สำเร็จรูปเป็น อภิขุณฺโถ ฯ

๖. สมมติว่าโดยกิมิเท่าไร อะไบบ้าง ทินฺนฺสูงฺโก (ราชา) กตฺปฺญฺโถ (ปุริโส)

อปฺปฏิปฺกฺคฺโถ เป็นสมมติอะไร จงตั้งวิเคราะห์พร้อมทั้งเขียนคำแปลรูป

วิเคราะห์นั้นมาด้วย ฯ

๖. สมมติว่าโดยกิมิ ๒ อย่าง คือ สมมติที่ท่านลบวิภคิตเสียแล้วเรียกว่า ลุตฺตสมฺมาโส,

สมมติที่ท่านยังมีได้ลวิภคิตเรียกว่า อลุตฺตสมฺมาโส

ทินฺนฺสูงฺโก^(๒) (ราชา) เป็นจตุตถิ พหุพพิหิ

วิ. ทินฺโน สูงฺโก ยสฺส โส ทินฺนฺสูงฺโก (ราชา) ส่วย (นาคเรหิ อันชาวเมือง ท.)

ถวายแล้ว แต่พระราชบิด พระราชานั้น ชื่อว่า มีส่วยอันชาวเมือง ท. ถวายแล้ว ฯ

กตฺปฺญฺโถ^(๒) (ปุริโส) เป็น ตติยา พหุพพิหิ

วิ. กตฺ ปฺญฺณํ เยน โส กตฺปฺญฺโถ (ปุริโส) บฺนฺญฺ อันบุรุษใด ทำแล้วบุรุษนั้น

ชื่อว่า มีบุญอันทำแล้ว ฯ

อปฺปฏิปฺกฺคฺโถ เป็น นบุพพท พหุพพิหิ

วิ. นตฺถิ ตสฺส ปฺปฏิปฺกฺคฺโถติ อปฺปฏิปฺกฺคฺโถ บุคคลเปรียบไม่มี แก่ท่าน เหตุนั้น

(ท่าน) ชื่อว่า มีบุคคลเปรียบหาไม่ได้หรือไม่มีบุคคลเปรียบ ฯ

๗. เสฎฺฐตฺถิมิปัจจยฺเท่าไร อะไบบ้าง ฯ สฺงฺมิกํ มานุโส โสหฺชฺชํ ลง

ปัจจยฺอะไร ในตฺถิตฺไหน จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๗. เสฎฺฐตฺถิตฺ มิปัจจยฺ ๕ คือ ตร ตม อียิสฺสก อีย อิกฺกุจฺ ฯ

สฺงฺมิกํ ลง ฦก ปัจจยฺ ในตฺรตฺยาตฺถิตฺ

วิ. สฺงฺมสฺส สนฺตํ สฺงฺมิกํ ฯ

มานุโส ลง ฦ ปัจจยฺ ในสมฺหตฺถิตฺ

วิ. มนุสฺसानํ สมฺโห มานุโส ฯ

โสหฺชฺชํ ลง ฦย ปัจจยฺ ในภวตฺถิตฺ

วิ. สุหตฺตส ภาโว โสหฺชฺชํ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร

เฉลย.

สนามหลวงแผนกบาลี

ตรวจแก้.

หมายเหตุ :

- (๑) ฌมฺมจารี ตามรูปวิเคราะห์แปลว่า " ผู้ประพาศซึ่งธรรมโดยปกติ " นักเรียนผู้ไม่สังเกตมักแปลเป็นว่า " ผู้มีปกติประพาศซึ่งธรรม " อันเป็นสำนวนแปลโดยอรรถ จัดว่าแปลผิด แม้รูปวิเคราะห์ว่า " ฌมฺม จริตุํ สีลมฺมฺสฺสาติ ฌมฺมจารี " ก็เหมือนกัน ต้องแปลว่า " ผู้มีความประพาศซึ่งธรรมเป็นปกติ " มิใช่แปลว่า " ผู้มีปกติประพาศซึ่งธรรม " ดังกล่าวแล้ว ฯ
- (๒) ทินฺนฺสูงโก ก็ดี กตฺปฺญฺโย ก็ดี หากไม่สังเกตอาจแปลผิด เพราะ ทินฺน- และ กต- นั้น ต่างก็เป็นกัมมวาทด้วยกัน ผู้แปลมักจะเติม อนภิตกัตตา เข้าไปด้วย เหมือนกันทั้งสองศัพท์ โดยมีได้พิจารณาความต่างระหว่าง จตุตถิพฺพฺพิหิ กับ ตติยาพฺพฺพิหิ ทินฺนฺสูงโก (ราชา) แปลว่า "(พระราช) ผู้มีส่วย อันชาวเมืองทั้งหลายถวายแล้ว " จตุตถิพฺพฺพิหิ นี้มีตัว อนภิตกัตตา เข้าใน ทินฺน ด้วย ส่วน กตฺปฺญฺโย (ปุริโส) แปลว่า "(บุรุษ) ผู้มีบุญอันทำแล้ว " ตติยาพฺพฺพิหิ ไม่ต้องมีอนภิตกัตตาเข้าใน กต เหมือน ทินฺน เพราะอนภิตกัตตาในรูปวิเคราะห์นั้น ได้กลายมาเป็น ประธานแห่งบทสมาสแล้ว คงเหลือคำว่า อัน ซึ่งเป็นอายตณินิพาทของอนภิตกัตตา ผู้ไม่สังเกตไว้ให้ดีจึงมักแปลเป็นว่า "(บุรุษ) ผู้มีบุญอันตนทำแล้ว " จัดว่าแปลผิด
-